

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО.
— ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ.

Трагедија у 5 чинова, с певањем, написао др. Лаза Костић, за позорницу удеоио А. Хаџић,
музика од А. Максимовића.

(Наставак.)

Максим.

Марс! Већ не мож' бољи бити Марс!
Тако ми Венере, постаћу сликар, сабићу у
тику сва мазала млетачка, па ћу обесити
ту тику о једну просјачку реч, нећ иде
просити милости у бога за грешне душе.
Сликар ћу постати, вере ми, и Венере ми;
— ал' студија је мучна!

Милош (Анђелији клањајући се).

За један час опет сам поред вас,
На часак само, ил' на живот вас!

Анђелија (одлазећи замишљено.)

На часак само, ил' на живот вас? (Оде.)

Милош.

Је л' братски зборит' вољан Максим мој?

Максим.

На име Милош одзивам се ја!

Милош.

У место њега велим: вољан је!

Максим.

А ја сам вољан место Максима.

Милош.

Да Макси несам богом побратим,
Приступио б', поклонио б' му се,
Господарској му прич'о милости,
Да имам главну једну молбу на њу
Изрећи што је подузме ме страх;
Ал' побратим — —

Максим.

Тек иште братски дуг?

Милош.

Дуговечан у дугу да си том!
Тај рачун други век размршује,
У срцу своме не бројах га ја!
Да несам, рекох, Макси побратим,
Обиш'о би га гипком беседом
О муци својој, својој невољи,
Анђелијиним уздисајима;
Испис'о би му живим жељама
Из другог света боље среће над.

Максим.

Из другог света? Лепа жеља баш!
До душе скромна жеља, побожна,
Са другим светом друга световат!

Милош.

Из другог света? Лепа жеља баш!
Од бољег таста него што је Дужд!
Ал' Максиму сам богом побратим,
И побратим је крвљу мени он, —
У име Бога, у име крви те
И побратимства тог те преклињем:
Уступ' ми, побро, твоју невесту,
Не љубећи је, љубећем је дај!

Максим (за себе.)

Страховито је, ох, страховито,
Страховито је мучна студија!

(Диже руке на једно распетије.)

Ох, мучениче ти божанствени,
Што свету некад дође у помоћ,
Помози ми испод тог терета!

(Клекне пред икону, и клоне главом ма колено.)

Милош (за себе.)

Притискује га тешким субобом
Синовљи дуг и побратимства свест;
Прегорет' свога родитеља срам
За спаситељски опроштај је грех!
Па то због мене. Побро! Максиме!
Опозивљем! Чуј, Максиме, ох, чуј!
Где збори Бог, нек бути грешан створ!

(Дотиче се рамена максимових, овај га отискује)

(Клекне за Максимом.)

Максим (за себе.)

Да одбијем? Да само одбијем?
Па више ништ' — а шта ће рећи он?
Насмешиће се тек ћо војводе,
Младожења кад хтедох бити ја;
Ох, кад се сетим осмешкаја тих
Од пете ме до главе проигра,
На грлу би им уста прогриз'о,
Нек вечни смеј — ох, спаситељу мој!

Милош (за себе.)

Божанствен личе, гласат' не чујем,
Што очајнима њиме говориш.
Ал' осећам ти стапајућу гроз.

Максим (за себе.)

Ил' да му кажем нечуvenу реч,
И заклетве свечане окове
На испотајном сужњу обијем,
Да кажем тајну, да исповедим —
Ал' не ће ли је рећи невести?
А нева Дужду, Дужде освети,
Освета ножу, нож ће Милошу, (устаје.)
А Милош Богу живу! (Милошу)

Милошу!

Анђелија је твоја, води је!

Милош.

Још није, побро, чуј ме! —

Максим.

Води је!

Милош.

Ал' послушај ме, није! —

Максим.

Води је!

Милош.

Предомислио сам се —

Максим

(луни ногом; опрженом руком:)

Води је!

(Наставиће се.)

С Р И С К О Ј А З В А

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Дона Дијана,”) приказивана је први пут у у среду 20. децембра. Нас овлађује неко особено задовољство, да не речемо понос, кад видимо где се на нашој позорници приказују комади тако извесне вредности као што је овај, с којим хоћемо да упознајмо нашу публику. Ово позоришно дело заузима у репертоарима свију знатних позоришта јевропских стално место, и најбоље међу њима, бечко дворско позориште, приказује га сваке године. Дона Дијана је шпанскога порекла, што се и по замислу и по кроју целога дела може лако приметити. Нама је можда необично провести читаво вече око тога, како ваља поступати, да се загреје хладно срце женско и да се освоји девојка, којој немарност према мушким полу граничи мал' не до презирања. Шпањолцу то није досадно; он улаже у то своју сујету, да победи женску немарност, а ваљда и своје частолубље да јој даде осетити, колико он уме да ствара и управља њезиним осећајима и да влада њезиним слабостима; хоће рећи, колико је надмоћнији од ње. — и за то њему, поштоваоцу женских врлина, није мален ни

који труд. Народ који се толико може занимати са својим женскињем, мора бити образован, јер женскиње је лушта породичног и друштвеног живота, па како то данашњи трезвени век схвата, то му је омилило једино позоришно дело, у коме се разглаба женско срце у свима његовим кретањима. Ту лежи управо узрок, што је Дона Дијана постала грађанка целог образованог света, што је проговорила скоро свима образованим језицима, и ми се обрадовасмо не мало кад је чујмо с напе позорнице говорити српски.

Исто тако може бити необичан крој говора у томе делу нама, који смо већином кратко насађени кад говоримо са женскињем, али баш за то, што не држимо да наш начин поступања одговара ономе друштвеном начелу, које одређује женској првенству у друштву — морамо се ми, Срби, двогубо радовати, што са наше позорнице можемо да гледамо боље прилике него што нам се указују у друштву, и да се учимо бољем поступку према нашем женском свету, него што га практикујемо. — На послетку и то нам мора мило бити, кад видимо наше глумце приказивати комад, који зарад

својих финога изискује добру глумачку снагу, и ако смо управи обvezani за избор, то смо не мање захвални јој и дружини на голему труду, којег је уложила да нам тај комад разумљиво прикаже.

Да разгледимо ово дело потање.

Стари Дон Дијего, независни гроф од Барцелоне, има јединицу Ђерку, која будући млада, лепа и дражесна, што је при том наследница његова, привлачи сјајне проспосце из свију крајева. Не мислимо, да је само то узрок што се момци грабе за њу, јер писац нас при крају уверава, да неки од њих поштују лепоту и на другом женскињу, које нису наследнице грофовства, него поглавито, што је принципиња хладна према мушким полу и што се решила да се не удаје. Није нужно, да човек буде Шпанолац те да с тога осети повређену своју швалиерију и да се баш зарад тога удвара; сваки човек граби се за оно што му се отимље, то је једно обележје његове мушкине природе, која га гони, да уклања препреке у свачему — а најрадије у љубави — и да пролази кроз њих као победилап. Ту ваљда и лежи кључ, за што је Дона Дијана тако хладна према мушким полу, почем човек и неможе бити пријатан кад се ушиче у удварању. И мушкиме нису пријатне женске, које се намећу! Али мушко не иде бар с таким упорством да се допадне страном полу као женскиње. Дона Дијана одбија мушкике с презором, а хоће да је сваки љубав. Ову основу њезинога чисто женског карактера узео је писац, да из ње сплете позоришну игру, ведру и веселу као што је љубав. Од тројице просилаца, Дон Џесар, принцип ургелски је један, који је с те основе пошао да осваја. Јер је природно по себи да ће Дијана, до сад вична да је мушкики каде ласкаријама, погледати с већом пажњом на младог Џезара, ако овај дрзне да буде према њој хладнији, него што је она сама према њему. А кад девојка дође до тога, да гледа момка с већом пажњом — онда се она друго разуме по себи.

Али није заслуга Дон Џезарева, што је ударио овим философским трагом; жестоки љубавници, као што је он, немају кад, да се баве с филозофским комбинацијама; за то је њему приодо да даровити писац једнога ломоћника, по имениу Перина, који будући тајник и повереник принципињин, а љубавник њезине собарице Флорете, мора гледати да је доведе под капу, ако хоће сам да дође до своје љубавнице. Дон Џезар и Перин, то је Фауст и Мефисто у љубавном издању; то је етична снимка Шилеровог Вурма и Лесинговог Маринелија. Вурм је злочинац, јер згази срце, кад не може да га освоји, Маринелија је угурсуз, јер жртвује сва чије срце саме да се додвори своме господару; а Перин је лисица у јагњићем руну, који се безазленом сплетком и досетком игра, са женским спр-

цем, као оно мачка с мишем док га не освоји, — или не да га прождере, него да га поклони другоме, и то све чини зато, да сам дође формално до женског срца, које фактично већ њему припада. Писац је Дон Џезара спустио до безврзљног извршиоца Перинових мисли, и тиме је њега уздигао, јер да је другачије, да је он сам лукави калкулатор, потамнела би у нашим очима његова жарка љубав према Дијани. А Перину је дао у руке оружје хумора за то, што је овоме као поверилику црнчићкињином лако опажати сваки покрет у њезином срцу и прислушкавати сваку жељу њезину. У таквом је положају победа извесна, и то поуздана његова весели и тако бистрог Перина до нестаплuka. Што се ова веселост стане у комаду сенчити најпре са озбиљним презором Дијаниним, и касније, кад се већ заљуби, са њезином забуном а на крају чак и с трагичким замазом њезине љубоморе, то се отуд кроз цео комад повлачи свеж и живахан хумор, који местимице доводи слушаоца до усхићења. Дијана испрва хоће да се претвара да љуби, да би окравила привидно хладног Дон Џесара, а за тим га исмејала. Она га испрва мрзи за то, што је хладан према њојзи, али та мржња је баш опасна за њу, јер она је женска, у које се мржња за тили часак преруши у најжешћу љубав. Она купа своју женску нарав и подлеже сама: хоће да обмане другога, па превари саму себе, а кад се већ заљуби па види да није љубљена, она очајава док јој се Перин с целом публиком не наслеђује очи. Даби доспео до тога, мора лукави саветник Дон Џезарев да окупша њезину љубав. Љубомора је то средство, којим се поуздано издаје љубав, јер бојазна, да нам не измакне љубавни предмет, то је љубомора. Дон Дијего има још две ићаке на удају; обе су нападе себи заручника у онима, које је одбила Дијана. Дон Лујис барнски освојио је срце Доне Лауре, а Дон Гастон, гроф Фоаски додворио се Дони Фениси. Лукави Перин, у споразуму с првим паром, удеси као да Џезар узима Лауру, и кад види, да је очајна љубомора овладала Дијаном, свршије се шала тиме, што Џезар пада на колена пред заљубљену Дијану и откривајући јој целу безнослену сплетку проси у присуству оцајајућу њезину руку. Четири венчана пара и сва четири до ушију заљубљена: није ли то доста да се задовоље и најсмелiji захтеви публике?! А шаљивчина Перин још на самом крају прашта се с нама у шали, претварајући се као да он узима своју Флорету само по неволи, да не би она сама остала неудата. Он имајаше у љубави прву реч и зато га је писац наградио давши му у делу последњу, која јас весели и попут се спусти завеса.

(Свршиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

9. ПРЕДСТАВА

ВАН ПРЕТИЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 27. ДЕЦЕМБРА 1872.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРANI:

ВОЈНИЧКИ БЕГУНАЦ.

ПОЗОРИШНА ИГРА У 3 ЧИНА, С ПЕСМАМА, ОД Ј. СИГЛИГЕТИЈЕ, ПО СРБИО РАДА СТРАТИМИРОВИЋИ.

О С О Б Е :

Гроф Монти, Талијанац	Лукић.
Драгиња, његова жена	Ј. Маринковићка.
Доловић, пуковник	Марковић.
Монтијев тајник	Станчић.
Сен Жеран, Француз	Божовић.
Ружа, драгињина собарица	М. Недељковићка.
Мекићка, ковачица, ћудовица	Ј. Шоповићева.
Рајто { љени синови	Недељковић.
Грујица	Рашић.
Јула, сродница мекићкина	Л. Хацићева.
Неситовић, семијушчи бележнике	Суботић.
Цветко, ковачки { шегрти	Соколовић.
Миљко, кројачки { шегрти	Божовић.
Колотор	Степић.
Варошки комесар	Пешић.

Сељаци, војници, гости, коцкари, свирачи, стража, ноћни блудници. — Збива се: прво одељење у Семи-
клушу; друго одељење у Милану; треће одељење у Пешти.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати нека се изволи
тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сахата пре подне.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичном) од 9—12 пре подне
и од 3—5 сахата после поднє, а после на каси.

Од „Зборника позоришних дела“ изашле су досад четири свеске. У првој је свесци
„Школски надзорник“, у другој „Шаран“, у трећој „Честитам“, и „Француско-пруски
рат“, а у четвртој „Краљева сеја“. Прве две свеске стоје 20 н., трећа 30 н., а четврта 50 н. а. вр.

БОЛУЈУ: Л. ТЕЛЕЧКИ, Н. ЗОРИЋ.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.